

CẢI TIẾN CÔNG TÁC HƯỚNG HỌC, HƯỚNG NGHIỆP TẠI TRƯỜNG TRUNG HỌC CƠ SỞ - TRUNG HỌC PHỔ THÔNG HỒNG HÀ, GÓP PHẦN XÂY DỰNG NGUỒN NHÂN LỰC CHẤT LƯỢNG CAO CHO ĐẤT NƯỚC

IMPROVING THE LEARNING AND VOCATIONAL ORIENTATION TASKS AT HONG HA SECONDARY SCHOOL, A CONTRIBUTION TO HIGH QUALITY HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT FOR OUR COUNTRY

HÀ THỊ KIM SA^(*)

TÓM TẮT: Một trong những mục tiêu, nhiệm vụ tổng quát phát triển đất nước giai đoạn 2016 – 2020 được Nghị quyết Đại hội lần thứ XII của Đảng khẳng định là: “Thực hiện đồng bộ các cơ chế, chính sách, giải pháp phát triển nguồn nhân lực, nhất là nhân lực chất lượng cao đáp ứng yêu cầu phát triển kinh tế - xã hội”. Tư tưởng quan trọng của Đảng đã được thể hiện sinh động qua thực tiễn xây dựng và phát triển Trung học cơ sở - Trung học phổ thông Hồng Hà.

Từ khóa: Công tác hướng học - hướng nghiệp, Trung học cơ sở - Trung học phổ thông Hồng Hà, nguồn nhân lực chất lượng cao.

ABSTRACT: One of the overall objectives and missions for our national development during the 2016-2020 period as asserted by the XII Party Congress is “to synchronously implement all mechanisms, policies and solutions pertaining to the development of human resources, especially the high quality human resources, to meet the needs for socioeconomic development of our country”. The abovementioned Party’s important guidelines have been dynamically implemented through the practical experiences gained from the building and development of Hong Ha Secondary School.

Keywords: Learning and vocational orientation tasks, students at Hong Ha Secondary School, contribution to development of high quality human resources for our country.

1. MỞ ĐẦU

Các thế hệ học sinh tiếp nối nhau của Trường Trung học cơ sở – Trung học phổ thông Hồng Hà (Quận Gò Vấp – Thành phố Hồ Chí Minh) đã, đang và sẽ trở thành những công dân ưu tú của đất nước. Chính các em là nguồn nhân lực quý giá trong quá

trình xây dựng và phát triển Tổ quốc. Nhiệm vụ giáo dục, đào tạo học sinh trở thành những công dân ưu tú tài đức vẹn toàn, có đủ các tiêu chí của nguồn nhân lực chất lượng cao là một động lực nhưng cũng là một thách thức đối với Ban Giám hiệu và các giáo viên của nhà trường.

^(*) TS. Chủ tịch Hội đồng Quản trị kiêm Hiệu trưởng Trường Trung học cơ sở - Trung học phổ thông Hồng Hà, Thành phố Hồ Chí Minh, Email: minhpham09@yahoo.com

Một trong những biện pháp giải quyết nhiệm vụ trên chính là chú trọng xây dựng đầu ra của học sinh đáp ứng yêu cầu của công cuộc công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước, tạo nền tảng để các em trở thành những công dân toàn cầu trong thời đại mới. Muốn vậy, định hướng học tập, định hướng nghề nghiệp đối với học sinh cần được quan tâm ngay khi các em đang học chương trình phổ thông, để các em có định hướng đúng về nghề nghiệp tương lai, xác định động cơ và thái độ nghiêm túc trong học tập, xây dựng hoài bão, mơ ước tương lai đúng đắn, có lý tưởng sống vì mọi người, phấn đấu vì danh dự và lợi ích của đất nước.

Từ nhận định trên, trong quá trình đổi mới quản lý hoạt động giáo dục học sinh, cùng với quản lý đổi mới phương pháp dạy học, chúng tôi chú trọng phương thức nâng cao hiệu quả việc tổ chức thực hiện công tác hướng học, hướng nghiệp cho học sinh phổ thông tại đơn vị. Trong phạm vi bài viết này, chúng tôi xin trình bày một số kinh nghiệm về “Cải tiến công tác hướng học, hướng nghiệp đối với học sinh phổ thông, góp phần xây dựng nguồn nhân lực chất lượng cao cho đất nước”.

2. GIẢI QUYẾT VẤN ĐỀ

2.1. Phân tích về thực trạng công tác phân luồng, hướng học, hướng nghiệp học sinh tại trường phổ thông

2.1.1 Những điểm mạnh

Bước đầu hiện đại hóa cơ sở vật chất và trang thiết bị phục vụ công tác hướng học, hướng nghiệp.

Đạt được một số thành công nhất định về thực hiện đổi mới phương pháp giáo dục hướng học, hướng nghiệp.

Huy động được sự quan tâm của chính quyền, của xã hội, của các phụ huynh học sinh và từng bước phát huy được nội lực của trường phổ thông để nâng cao chất lượng công tác giáo dục hướng học, hướng nghiệp trong giai đoạn hội nhập quốc tế.

2.1.2 Những điểm yếu

Một số giáo viên chưa nhận thức đúng và đủ về tầm quan trọng của công tác giáo dục hướng học, hướng nghiệp.

Một số giáo viên chưa có lòng say mê, chưa đảm bảo năng lực trong thực hiện nhiệm vụ giáo dục hướng học, hướng nghiệp học sinh.

Công tác tư tưởng, tuyên truyền, tác động đến nhận thức của các giáo viên và học sinh cùng lực lượng phụ huynh học sinh về công tác hướng học, hướng nghiệp chưa đạt hiệu quả cao.

Chưa nêu bật được mối quan hệ khăng khít giữa giáo dục hướng học, hướng nghiệp học sinh với mục tiêu đổi mới căn bản và toàn diện giáo dục.

2.1.3 Những cơ hội, thuận lợi

Giáo dục hướng học, hướng nghiệp học sinh trong điều kiện đổi mới giáo dục phổ thông được Đảng, chính quyền các cấp và toàn xã hội quan tâm nhiều hơn trước.

Đội ngũ giáo viên và cán bộ quản lý giáo dục được tạo nhiều điều kiện để bồi dưỡng kiến thức chuyên môn nghiệp vụ về công tác phân luồng, hướng học, hướng nghiệp.

Những thành công bước đầu trong công tác xã hội hóa giáo dục đã tăng cường mạnh mẽ các nguồn lực phục vụ hoạt động dạy học nói chung và giáo dục hướng học, hướng nghiệp nói riêng.

Các trường phổ thông ngày càng có nhiều khả năng vận dụng, tiếp cận phương tiện dạy học hiện đại và phương tiện thông tin đại chúng để nâng cao chất lượng giáo dục hướng học, hướng nghiệp.

2.1.4 Những thách thức

Xét về yếu tố tâm lý – xã hội và nhận thức: Tâm lý *“thích làm thầy, không làm thợ”* tác động tiêu cực đến học sinh; từ đó, nhiều học sinh muốn vào đại học nhưng chưa chú ý đến năng lực và điều kiện thực tế của bản thân.

Xét về yếu tố việc làm: Trong thời kỳ hội nhập quốc tế, nền kinh tế nước ta tuy đã tăng trưởng nhưng vẫn chưa tạo ra nhiều việc làm đáp ứng nhu cầu lao động. Việc làm chỉ cần lao động trình độ thấp thường nặng nhọc, vất vả và thu nhập thấp nên không hấp dẫn để học sinh sau khi tốt nghiệp trung học cơ sở hoặc sau khi tốt nghiệp trung học phổ thông chọn luồng học nghề.

Xét về yếu tố tác động của hệ thống giáo dục: Vấn đề liên thông giữa dạy nghề, giữa trung học nghề và cao đẳng, đại học còn nhiều điểm đang bàn luận. Những rào cản vô hình và hữu hình trong hệ thống giáo dục đã khiến việc phân luồng, hướng nghiệp học sinh gặp khó khăn.

Chính các thách thức này khiến nhiều học sinh băn khoăn về định hướng tương lai, ảnh hưởng tiêu cực đến việc xác định động cơ và thái độ học tập của các em, trong khi quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước rất cần đến nguồn nhân lực chất lượng cao bao gồm những nhà khoa học, những kỹ sư, những chuyên gia tài năng và cả những công nhân giỏi nghề.

2.2. Một số biện pháp cải tiến công tác hướng học, hướng nghiệp cho học sinh, góp phần xây dựng nguồn nhân lực chất lượng cao cho đất nước - thực tiễn ở Trường Trung học cơ sở - Trung học phổ thông Hồng Hà

Từ thực trạng đã nhận diện, chúng tôi xác định phương hướng nâng cao hiệu quả việc phân luồng, hướng học, hướng nghiệp học sinh phổ thông từ nhiệm vụ trọng tâm là tích cực hóa hoạt động hướng nghiệp.

Muốn đạt được mục đích này, cần rất nhiều yếu tố, biện pháp phối hợp, trong đó, phụ thuộc chủ yếu vào mức độ tích cực của học sinh được tạo nên từ mong muốn của các bậc phụ huynh học sinh, từ trách nhiệm và trình độ của đội ngũ nhà giáo trong việc hình thành, củng cố và nâng cao niềm tin nghề nghiệp tương lai được định hướng đối với mỗi học sinh. Điều này yêu cầu đội ngũ giáo viên và cán bộ quản lý trường phổ thông phải luôn chú trọng cải tiến công việc của mình, luôn tạo nét mới trong công tác giáo dục để thu hút được học sinh.

2.2.1. Biện pháp 1: Tích cực thực hiện công tác tuyên truyền

Để đạt sự đồng thuận, sự hợp tác tích cực trong toàn ngành giáo dục và với các lực lượng xã hội về công tác giáo dục hướng học, hướng nghiệp, trước hết, những người tham gia vào quá trình hướng học, hướng nghiệp cần tích cực thực hiện tuyên truyền để tạo nhận thức đúng và đầy đủ về tầm quan trọng của việc cải tiến công tác hướng học, hướng nghiệp học sinh phổ thông nhằm xây dựng nguồn nhân lực chất lượng cao cho đất nước.

Nội dung tuyên truyền gồm tuyên truyền về tầm quan trọng của công tác giáo

dục hướng học, hướng nghiệp và tuyên truyền về mục tiêu giáo dục hướng học, hướng nghiệp nhằm chuẩn bị hợp lý lớp người lao động có đủ phẩm chất, có đủ năng lực, có khả năng sáng tạo trong lao động, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước.

Học sinh trung học có những phát triển mạnh mẽ về thể chất, bước đầu hình thành những phẩm chất mới về trí tuệ, nhân cách phù hợp cho việc bồi dưỡng năng lực định hướng nghề nghiệp tương lai. Nhận thức đúng đắn về tầm quan trọng của định hướng nghề nghiệp tương lai dần tạo nên sự chuyển biến về thái độ của học sinh trước những vấn đề định hướng học tập và chọn nghề sau khi rời trường phổ thông, tự tin bước vào cuộc sống, biết chịu trách nhiệm về những hành vi của bản thân, biết phân biệt, đánh giá để tự điều chỉnh và hoàn thiện bản thân mình. Tuy vậy, ở lứa tuổi này, do được gia đình chăm lo nhiều học sinh vẫn chưa thể hoàn toàn độc lập chọn hướng phát triển cho tương lai mình về định hướng học tập, chọn nghề mà còn phụ thuộc nhiều vào quyết định của cha mẹ. Do đó, công tác hướng học, hướng nghiệp của thầy cô tại trường sẽ đạt hiệu quả cao khi tạo được sự chú ý, quan tâm và tham gia tích cực của các bậc phụ huynh học sinh.

Trong nhiều năm học qua, Trường Trung học cơ sở - Trung học phổ thông Hồng Hà thường xuyên tổ chức thông tin về sự phân luồng học sinh, về các hướng đi của học sinh sau khi tốt nghiệp trung học cơ sở, tốt nghiệp trung học phổ thông, thông tin về điều kiện và ích lợi của việc chọn cho mỗi đối tượng học sinh sau khi tốt

nghiệp phổ thông nên tiếp tục học lên đại học hoặc học trường trung cấp nghề, trung cấp chuyên nghiệp trong nước hoặc tiếp tục học tập tại các trường học có uy tín tại nước ngoài. Các hình thức thông tin ngày càng đa dạng, gồm: thông tin qua các tiết học văn hóa, các tiết giáo dục hướng nghiệp, thông tin qua các phương tiện truyền thông của nhà trường, thông tin qua các buổi tư vấn tuyển sinh, thông tin qua các đợt tham quan thực tế tại xưởng sản xuất hoặc các cơ sở dạy nghề,... Khi tổ chức thông tin tuyên truyền định hướng học, hướng nghiệp, Ban Hướng nghiệp nhà trường mời phụ huynh học sinh các lớp cuối cấp cùng tham gia với các em học sinh để bản thân các em và gia đình nắm rõ điều kiện thuận lợi và một số khó khăn, thách thức của học sinh khi chọn hướng học, hướng nghiệp để có những quyết định chính xác hơn về tương lai học tập của các em.

2.2.2. Biện pháp 2: Tăng cường đầu tư vào công tác bồi dưỡng nghiệp vụ, xây dựng đội ngũ trực tiếp thực hiện công tác giáo dục hướng học, hướng nghiệp

Công tác giáo dục hướng học, hướng nghiệp học sinh phổ thông đạt kết quả tốt khi đội ngũ giáo viên trực tiếp thực hiện công tác giáo dục hướng học, hướng nghiệp có đủ trình độ chuyên môn nghiệp vụ hướng học, hướng nghiệp. Do đó, xây dựng một đội ngũ sư phạm không chỉ thích ứng mà còn có đủ năng lực chủ động tham gia tích cực, hiệu quả vào quá trình giáo dục hướng học, hướng nghiệp thời kỳ hội nhập quốc tế là vấn đề cần thiết.

Để đạt mục đích này, với vai trò quản lý công tác hướng học, hướng nghiệp tại

đơn vị, chúng tôi tổ chức bồi dưỡng cho các giáo viên về:

Nghệ vụ giáo dục hướng học, hướng nghiệp.

Các kỹ năng thực hiện đổi mới phương pháp giáo dục hướng học, hướng nghiệp.

Bồi dưỡng đội ngũ nâng cao tình yêu nghề nghiệp.

Bồi dưỡng đội ngũ giáo viên thấm nhuần về quan điểm giáo dục hướng học, hướng nghiệp, có kỹ năng xây dựng được những chiến lược giáo dục hướng nghiệp phù hợp với tâm sinh lý lứa tuổi và nguyện vọng của học sinh, có kỹ năng kích thích nhu cầu và niềm tin vào định hướng tương lai của học sinh, tạo điều kiện để học sinh phát triển năng lực, năng khiếu của các em.

Khi triển khai tổ chức thực hiện biện pháp, chúng tôi tập trung thực hiện kế hoạch hóa công tác bồi dưỡng nghiệp vụ chuyên môn đội ngũ giáo dục hướng học, hướng nghiệp; đồng thời, quan tâm quy hoạch, xây dựng đội ngũ giáo dục hướng nghiệp đủ về số lượng, đảm bảo về chất lượng, chú trọng tạo được động lực mong muốn nâng cao trình độ nơi mỗi thành viên trong tập thể sư phạm. Đây là điều kiện quyết định sự thành công của biện pháp này.

2.2.3. Biện pháp 3: Phát huy hoạt động trải nghiệm thực tế tại nông trại và xưởng may của nhà trường trong giáo dục hướng học, hướng nghiệp

Tăng cường hoạt động trải nghiệm thực tế là một những biện pháp đổi mới phương pháp dạy học, cải tiến hoạt động giáo dục hướng học, hướng nghiệp học sinh.

Hội đồng Quản trị nhà trường xây dựng cơ sở vật chất để học sinh có điều kiện tham gia hoạt động trải nghiệm. Nông trại của Trường Trung học cơ sở - Trung học phổ thông Hồng Hà được xây dựng theo mô hình trang trại hữu cơ, diện tích trên 60.000m², với hồ sen, vườn cây ăn trái, khu trồng rau sạch và vườn thú gồm hươu, nai, đà điểu, công, ngựa, cùng khu vực nuôi gia súc, gia cầm. Đây là nơi tổ chức mô hình “*Một ngày làm nông dân*” trong hoạt động hướng nghiệp của nhà trường. Tham gia hoạt động trải nghiệm thực tế tại nông trại, học sinh được mặc áo bà ba, trang phục của người nông dân, sắm vai người nông dân, tự chăm sóc vườn rau, câu cá, chăm sóc thú nuôi, thu hoạch sản phẩm của nông trại. Được hòa mình trong thiên nhiên, được trực tiếp trải nghiệm lao động của người nông dân, được tiếp xúc với những sản phẩm sạch, học sinh sẽ hình thành tư duy thân thiện với môi trường, tăng cường kỹ năng ứng xử và kỹ năng giải quyết vấn đề trong thực tiễn cuộc sống phong phú, đa dạng, trân trọng thành quả lao động của nghề nông; từ đó, có thể hình thành định hướng nghề nghiệp tương lai liên quan đến những hoạt động đã trải nghiệm.

Cùng với mô hình “*Một ngày làm nông dân*” tại nông trại, nhà trường tổ chức mô hình “*Một ngày làm công nhân*” tại xưởng may da xuất khẩu Hạnh Phúc do Hội đồng Quản trị nhà trường điều hành. Tham gia hoạt động trải nghiệm thực tế tại xưởng may, học sinh được mặc trang phục của người công nhân, được hướng dẫn quy trình lao động sản xuất tại xưởng, được phân công vào các tổ sản xuất và trực tiếp

tham gia lao động tại các tổ với các công việc như cắt mẫu, may chi tiết sản phẩm đơn giản, kiểm tra thành phẩm,... Được hòa mình trong không khí lao động nghiêm túc nhưng tươi vui tại xưởng sản xuất, được trực tiếp trải nghiệm lao động của người công nhân, học sinh sẽ hình thành kỹ năng ứng xử và kỹ năng giải quyết vấn đề trong thực tiễn lao động sản xuất, trân trọng thành quả lao động của người công nhân; từ đó, có thể hình thành định hướng nghề nghiệp tương lai liên quan đến những hoạt động đã trải nghiệm.

Quá trình trải nghiệm thực tế giúp người thầy phát hiện và bồi dưỡng phẩm chất, nhân cách nghề nghiệp cho học sinh, giúp học sinh điều chỉnh động cơ chọn nghề, điều chỉnh thái độ, động cơ học tập, nhận thức được nhiệm vụ của bản thân trong công cuộc công nghiệp hóa – hiện đại hóa đất nước.

2.2.4. Biện pháp 4: Phát huy kết quả tốt đẹp trong chiến lược hợp tác quốc tế về giáo dục

Mục đích của biện pháp chính là tạo đầu ra có hiệu quả tốt đẹp cho học sinh của hệ thống Trường Trung học cơ sở - Trung học phổ thông Hồng Hà sau khi tốt nghiệp phổ thông. Các em có thể thỏa sức tung cánh ước mơ tương lai cao rộng vì được tiếp cận với mô hình du học tại Nhật Bản do Hội đồng Quản trị nhà trường điều hành để trở thành những công dân toàn cầu, góp phần vào nguồn nhân lực cao của đất nước thời kỳ hội nhập quốc tế. Đây chính là sự tận dụng cơ hội phát triển giáo dục trong thời kỳ hội nhập quốc tế để tạo điều kiện nâng cao chất lượng giáo dục hướng học, hướng nghiệp của nhà trường.

Khi triển khai tổ chức thực hiện biện pháp này, chúng tôi nghiên cứu, vận dụng một cách linh hoạt, sáng tạo các văn bản pháp quy về xã hội hóa giáo dục trong giai đoạn hội nhập quốc tế và tạo điều kiện thuận lợi cho học sinh nhà trường được du học tại Nhật Bản. Chọn du học Nhật Bản là định hướng phát triển chiến lược hợp tác quốc tế của nhà trường, vì Nhật Bản là một trong những nước văn minh hàng đầu thế giới nhưng vẫn mang nhiều nét tương đồng với văn hóa Việt Nam, đồng thời, quan hệ Việt Nam – Nhật Bản là quan hệ song phương chân thành, bền vững. Học sinh Trường Hồng Hà có thể du học Nhật Bản từ lớp 10 hoặc sau khi tốt nghiệp trung học phổ thông.

2.3. Định hướng tương lai học sinh Trường Trung học cơ sở - Trung học phổ thông Hồng Hà

Là đơn vị tiên phong khi định hướng học sinh nhà trường du học tại Nhật Bản, để học sinh có nhiều cơ hội chọn trường, chọn nghề khi du học tại Nhật Bản, nhà trường đã liên kết đào tạo với hơn 100 trường Nhật ngữ, trung học, trung cấp, cao đẳng, đại học trên toàn nước Nhật. Ngoài ra, Hội đồng Quản trị nhà trường đã mua một căn nhà tại Kashiwa, tỉnh Chiba (giữa Tokyo và phi trường Narita Tokyo) để làm văn phòng (Hội đồng Quản trị nhà trường thành lập Công ty Quốc tế Hồng Hà được Chính phủ Nhật Bản cấp phép). Nhà trường cũng mua - một căn biệt thự tại Matsudo ngay Tokyo để giáo viên và phụ huynh khi tham quan Nhật Bản, thăm học sinh sẽ lưu trú tại đây thay vì phải ở khách sạn. Trường cũng trang bị một xe 7 chỗ và một xe 30 chỗ để đưa đón học sinh từ ký túc xá đến

trường và ngược lại. Ngoài ra, nhà trường cũng đã mua 500 m² đất đang để trống, dự trù tương lai sẽ làm nhà hàng Việt Nam cho học sinh làm việc ngay trong hệ thống của Trường Hồng Hà. Hội đồng Quản trị nhà trường cũng xây dựng hệ thống ký túc xá tiện nghi, hiện đại tại Amiko, Tokyo – Nhật Bản. Tất cả mọi hoạt động của du học sinh đều được các giáo viên Nhật Bản và chuyên viên du học quốc tế Hồng Hà giám sát để hỗ trợ học sinh kịp thời trong thời gian học tập tại Nhật Bản, tạo sự an toàn cho học sinh và sự an tâm, tin tưởng nơi phụ huynh học sinh. Để các em rèn kỹ năng sống, rèn nghiệp vụ và thêm điều kiện thuận lợi về tài chính trong việc học tập tại Nhật Bản, Hội đồng Quản trị nhà trường tích cực tìm nguồn học bổng và tìm việc làm thêm cho học sinh trong quá trình các em học tập tại các trường có uy tín ở Nhật Bản, giáo dục các em về tình yêu nghề nghiệp và giá trị của lao động sáng tạo.

Sự thành công của những biện pháp được đề xuất hình thành từ sự đổi mới tư duy quản lý cùng sự kiên trì và đồng thuận

của tập thể sư phạm, sự quán triệt của các lực lượng xã hội về công tác giáo dục hướng học, hướng nghiệp cho học sinh.

3. KẾT LUẬN

Sự thành công của công tác giáo dục hướng học, hướng nghiệp, phân luồng học sinh phổ thông là một quá trình phấn đấu lâu dài của tập thể sư phạm, không chỉ trong một sớm một chiều có thể đạt mục tiêu mong muốn. Người làm công tác giáo dục cần bền bỉ, kiên trì và quyết tâm trên con đường giáo dục toàn diện học sinh, tạo điều kiện để các em phát huy được năng lực giải quyết các vấn đề trong đời sống, có kỹ năng sống tích cực, có kỹ năng định hướng nghề nghiệp tương lai. Chính quyết tâm và bản lĩnh của người hiệu trưởng trong quá trình lãnh đạo, quản lý đội ngũ thực hiện công tác giáo dục hướng học, hướng nghiệp tại trường phổ thông tác động tích cực đến quá trình thực hiện mục tiêu cải tiến công tác giáo dục hướng học, hướng nghiệp học sinh phổ thông, góp phần xây dựng nguồn nhân lực chất lượng cao cho đất nước.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Ngày nhận bài: 23/02/2017. Ngày biên tập xong: 17/3/2017. Duyệt đăng: 20/3/2017